

BRUTE EN BRUTALE RUSSISCHE VERVELING

Door Kester Freriks gepubliceerd 27 juni 2015

Schitterend begin van de voorstelling *De Lady Macbeth uit het district Mtsensk*: hoofdpersonage Katerina is vijf jaar getrouwd en nog steeds kinderloos. Ze lijdt aan de befaamde, echte, eeuwigdurende Russische verveling. Maar in haar spel danst ze met gespreide armen rond, energiek en heftig. Tot ze neervalt. Een andere actrice vraagt of de techniek het theaterlicht uit wil doen en weer aan: dat is haar eerste huwelijksjaar. En nog eens: licht uit, licht aan, enzovoort. Briljante weergave van verveling.

Regisseur Jeroen De Man van theatergezelschap De Warme Winkel speelt met vijf jonge talenten de toneelversie van de gelijknamige novelle uit 1865, van de hand van Nikolaj Leskov. Componist Dmitri Sjostakovitsj herschiep de novelle tot een befaamde opera, uit 1934, die nog steeds repertoire houdt. De vijf jonge spelers met wie De Man de toneelversie uitbrengt, tonen uitzonderlijk talent: vier actrices en een acteur brengen in twee uur een duistere, dreigende, soms humoristische vertoning van *De Lady Macbeth*. De acteurs nemen alle rollen voor hun rekening, in een brutale, onbekommerde stijl zoals we die kennen van De Warme Winkel, met duidelijke stilistische verwijzingen naar onder meer Stan en Maatschappij Discordia.

De kostumering is grauw. Tapijten worden over de speelvloer uitgerold bij wijze van decor. Wordt iemand begraven, dan rollen de spelers hem eenvoudigweg op in een tapijt. Als de rijke koopman en echtgenoot van Katerina op reis is, legt ze het aan met de jonge, viriele minnaar Sergej. Deze overspelige liefde neemt tragische wendingen, leidt tot de dood van Katerina's vader en veel meer rampspoed. Aan het slot is Katerina zo ontgoocheld in de liefde dat er voor haar geen geluk meer gloort, al is ze ondertussen in verwachting geraakt. Sergej legt het aan met een blondine.

Katerina is een heuse Lady Macbeth: ook zij is fataal in haar aantrekkingskracht, verleidelijk en fel. De Man heeft mooie regievondsten: als Sergej haar 's nachts heimelijk in haar slaapkamer bezoekt, dan klimt hij door een raam dat als de lijst van een schilderij is, vastgehouden door een van de speelsters. Verbergt hij zich om de boosaardige huisgenoten te ontlopen, dan gaat hij onder een kleine kruk liggen.

De dubbelrollen worden vaardig en met snelheid uitgevoerd. Een hoogtepunt is het erotische gevecht dat Katerina en Sergej voeren, waardoor haar hartstochten ontwaken. Katerina wordt, net als Shakespeares Lady Macbeth, omringd door heksachtige wezens die haar van alles influisteren, niet dat ze ooit koningin wordt, wel dat geluk haar eens ten deelt valt. In het typeren van allerlei personages zijn de actrices uitstekend: de oude vader, de wreedaardige kokkin.

Tragisch hoogtepunt van de voorstelling is de moord op het neefje van Katerina: in de hoop dat zij de gehele erfenis van haar man zou krijgen, dient hij zich aan en eist zijn deel op. Het is werkelijk prachtig zoals de actrice het jongetje speelt: met kinderlijke stem, hoopvol lezend in heiligenlevens alsof hijzelf een heilige is.

Het enige nadeel van de voorstelling is dat de verstaanbaarheid niet altijd even optimaal is; de teksten gaan in razend tempo door. Ook verliest de voorstelling halverwege aan spankracht en lijkt het of de spelers toneeltrucjes en vondsten opvoeren, in plaats van dat ze in strakke en heldere dramaturgie een tekst spelen.

Het is knap hoe De Man voor deze spelers, afkomstig uit Brussel, Antwerpen en Utrecht, een geheel eigen toneeltaal heeft weten te vinden: uitdagend, uitbundig, irritant soms in een fijn-pesterig acteren, inventief. Vooral dat brutale, op de zaal gerichte spelen is trefzeker. De spelers overrompelen de toeschouwer, allesbehalve met subtiliteiten, maar met vitaliteit.

Het slot is van een droeve poëzie, dat ik hier niet zal prijsgeven. Russische verveling is één, maar Russische verveling die leidt tot zoveel heibel en toestanden is twee. In De Mans versie van dat grote Russische gevoel is subtiele fijnzinnigheid ver te zoeken, en dat is volkomen terecht.

Foto: Marc Vandermeulen